

**LATVIJAS BIOZINĀTŅU UN TEHNOLOĢIJU UNIVERISTĀTE
EKONOMIKAS UN SABIEDRĪBAS ATTĪSTĪBAS FAKULTĀTE**

APLIECINĀJUMS

Kaspars Naglis-Liepa

piedalījās

**Profesora Ervida Grinovska mantojuma
zinātniski praktiskajā seminārā**

„LBTU sociālo zinātņu pētījumu aktualitātes”

2025. gada 15. janvārī (3 h)

Semināra tēmas:

1. Vidējās profesionālās izglītības izaicinājumi lauksaimniecības nozarē Latvijā.
2. Zinātniski pamatoti risinājumi ilgtspējīgai pārtikas sistēmai Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanai.
3. Iepakojuma ilgtspēja mazumtirdzniecībā Latvijā: fakti, izaicinājumi un potenciālie risinājumi.
4. Cirkulāru bioloģiskās izcelsmes risinājumu integrācijas veicināšana Eiropas lauku teritorijās.
5. Bio-reģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā.

LBTU ESAF

Ekonomikas un finanšu institūta direktore

D. Popluga

Latvijas
Biozinātņu un
tehnoloģiju
universitāte

Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultāte

Latvijas Zinātnes padome

Zemkopības ministrija

FLPP
FUNDAMENTĀLO UN
LIETISKO PĒTĪJUMU
PROJEKTI

LATVIJAS
ZAĻAIS
PUNKTS

Funded by
the European Union

VPP
Valsts pētījumu
programma

LATVIJAS BIOZINĀTŅU UN TEHNOLOĢIJU UNIVERSITĀTE EKONOMIKAS UN SABIEDRĪBAS ATTĪSTĪBAS FAKULTĀTE

APLIECINĀJUMS

Līga Proškina

Piedalījās ar ziņojumu
“Bio-reģioni kā integrēta stratēģija
ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā”

**Profesora Ervida Grinovska mantojuma
zinātniski praktiskajā seminārā
“LBTU Sociālo zinātņu pētījumu aktualitātes”
2025. gada 15. janvārī**

LBTU ESAB

Ekonomikas un finanšu institūta direktore

D. Popluga

Latvia University
of Life Sciences
and Technologies

Latvijas Zinātnes padome

Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekts Nr. Izp-2022/1-0519

Bio-reģioni kā integrēta stratēģija ilgtspējīgai lauku teritoriju attīstībai Latvijā

*Bio-Regions as an Integrated Strategy for the Sustainable
Development of Rural Territories in Latvia*

15.01.2025.

Veiksmīga projekta pieteikuma «noslēpumi»

- Pētījuma ideja
- Pētnieku komanda
- Atbalsta grupa

Projekta pieteikuma konsolidētais vērtējums

1.	Scientific quality of the project proposal	5 (no max 5)
2.	Impact of the project results	5 (no max 5)
3.	The project implementation possibilities and security	5 (no max 5)

Līga Proškina

Dr.oec.
Assistant Professor,
Researcher

**Kaspars
Naglis-Liepa**

Dr.oec.
Associate Professor,
Researcher

Līga Paula

Dr.sc.soc.
Assistant Professor,
Researcher

**Dace
Kaufmane**

Dr.oec.
Assistant Professor,
Leading Researchers

Sallija Ceriņa

Dr.oec.
Leading researcher

Projekta **mērķis** ir *apzināt bio-reģionu veidošanās paradigmu lauku teritoriju ilgtspējas un dzīvotspējas kontekstā un izstrādāt bio-reģionu attīstības stratēģijas konceptu Latvijā, lai veicinātu ES pamatiniciatīvu ieviešanu līdzsvarotas, ilgtspējīgas, klimatneitrālas Eiropas attīstībai.*

[illegible]

WP1: Bio-reģionu teorētiskais un konceptuālais ietvars. Atbildīgais: L. Proškina

Darba uzdevumi:

- veikt zinātniskās literatūras par bio-reģionu izpēti;
- veikt bio-reģionu tiesisko un politisko aspektu izpēti ;
- gūt pieredzē balstītas zināšanas par bio-reģionu efektivitāti pieredzes apmaiņas rezultātā;
- izstrādāt metodoloģiju WP2 darba paketes vajadzībām.

Rezultatīvie rādītāji:

- ziņojums par teorētisko un tiesisko aspektu izklāstu;
- atskaite par pieredzes apmaiņas braucienu – 1) *Zviedrija (Sormlandes bioregions)*, 2) *Mühlviertel bioregions, Austrija*, 3) *Valposchiavo bioregions, Šveice*, 4) *BioVerona bioregions, Itālija*;
- metodiskais ietvars bio-reģionu teritoriju identificēšanai Latvijā
- maģistra darbs.

WP2: Bio-reģionu teritoriju identificēšana Latvijā. Atbildīgais: K.Naglis-Liepa

Darba uzdevumi:

- identificēt potenciālos Latvijas bio-reģionus;
- veikt potenciālo bio-reģionu attīstību raksturojošo rādītāju analīzi.

Rezultatīvie rādītāji:

- potenciālo bio-reģionu kartējums un apraksts;
- pētījuma rezultātu pārskats par potenciālo bio-reģionu rādītāju analīzi.

WP3: Bio-reģionu izveides un funkcionēšanas kritēriju noteikšana. Atbildīgais: D.Kaufmane

Darba uzdevumi:

- izstrādāt vadlīnijas fokusgrupu atlasei un diskusiju īstenošanai bio-reģionu izveides kritēriju noteikšanai;
- veikt bio-reģionu kritēriju noteikšanai nepieciešamo kvantitatīvo datu analīzi un apkopošanu;
- noteikt kritērijus bio-reģionu izveidei un to funkcionēšanai.

Rezultatīvie rādītāji:

- ziņojums par fokusgrupu diskusiju rezultātiem;
- pētījumu rezultātu pārskats par bio-reģionu izveides un funkcionēšanas kritērijiem;
- izstrādāts bakalaura darbs

WP4: Bio-reģionu attīstības stratēģijas koncepta izstrāde. Atbildīgais: L.Paula

Darba uzdevumi:

- izstrādāt bio-reģionu attīstības stratēģijas konceptu;
- īstenot semināru ar potenciālo bio-reģionu ieinteresētajām pusēm un mērķa grupām, lai prezentētu un apspriestu galvenos projekta rezultātus, kas tiks izmantoti politikas rekomendāciju izstrādē.

Rezultatīvie rādītāji:

- bio-reģionu attīstības stratēģijas koncepts;
- vieslekcija par vietējām pārtikas sistēmām bio-reģionu attīstības kontekstā;
- izstrādāts maģistra darbs.

WP5: Rekomendācijas normatīvā un institucionālā regulējuma veidošanai. Atbildīgais: K.Naglis-Liepa

Darba uzdevumi:

- Izstrādāt rekomendācijas bio-reģionu normatīvā un institucionālā regulējuma veidošanai;
- izstrādāt priekšlikumus turpmākajiem pētījumiem.

Rezultatīvie rādītāji:

- rekomendācijas politikas veidotājiem un projekta mērķa grupām;
- izstrādāts un aizstāvēts promocijas darbs;
- iesniegts projekta pieteikums

WP6: Komunikācija un rezultātu izplatīšana.

Atbildīgais: S.Ceriņa

Darba uzdevumi:

- izstrādāt komunikācijas un rezultātu izplatīšanas plānu un laika grafiku;
- īstenot komunikācijas un rezultātu izplatīšanas plānu.

Rezultatīvie rādītāji:

- komunikācijas un rezultātu izplatīšanas plāns;
- 6 informatīvas publikācijas plašsaziņas līdzekļos, nozaru žurnālos, ieinteresēto pušu informācijas kanālos (piemēram, www.llu.lv; pašvaldību informācijas kanāli utt.);
- 7 zinātniskas publikācijas, no tām vismaz 2 atvērtās piekļuves (Open Access) starptautiskos zinātniskos žurnālos zinātniskajos žurnālos ar ietekmi virs nozares vidējā rādītāja;
- 1 zinātniskā monogrāfija;
- 8 ziņojumi starptautiskās zinātniskās konferencēs;
- īstenots projekta noslēguma seminārs (klātienēs vai on-line).

Bioreģionālisma paradigma

Bioreģionālisms parādās kā pretkustība industrializācijai, globalizācijai, konsumērislam un neregulētai dabas kapitāla izmantošanai.

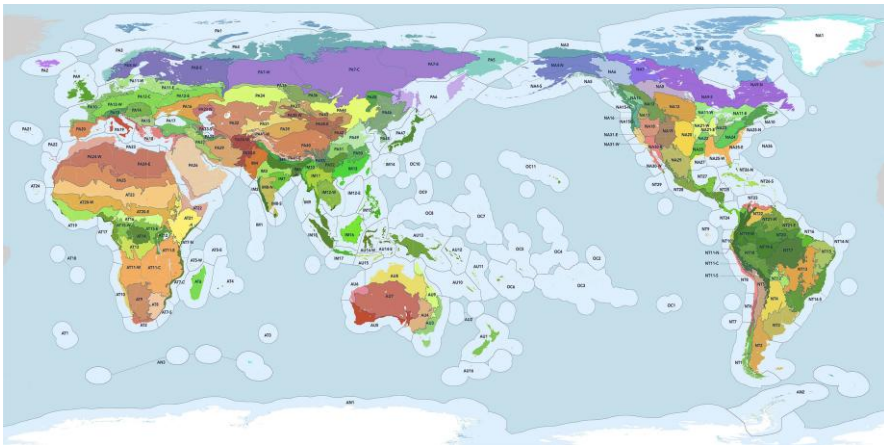
Bioreģionālismu var īsi definēt kā sociālu kustību, kuras mērķis ir atgūt vietas un kopienas sajūtu, atdzīvinot ekoloģiski ilgtspējīgas un kultūras ziņā daudzveidīgas sabiedrības un to vietējos ģeogrāfisko apgabalus vai “bioreģionus”. (Evanoff, 2017).

Bioreģionālisma mērķis ir panākt vietējo kultūru un vietējo vidi savstarpēju adaptīvu saderību. (McTaggart, 1993)

Definīcijas

Ekoloģija

- ✓ Bioreģions ir mazākā vienība, kurā ekosistēmas un to iemītnieki var sevi uzturēt. (*Cascadia Department of Bioregion*)
- ✓ Reģions, kura robežas dabiski nosaka topogrāfiskas un bioloģiskas iezīmes (piemēram, kalnu grēdas un ekosistēmas). (*Merriam-Webster*)

Karl Burkart, One Earth

Teritorijas attīstība

- ✓ Teritorija, ko nosaka bioloģisku, sociālo un ģeogrāfisko kritēriju kombinācija, nevis ģeopolitiski apsvērumi; kopumā savstarpēji saistītu ekosistēmu sistēma. EAA
- ✓ Bioreģionālo koncepciju var raksturot kā vīziju par cilvēku sabiedrību, kas saistīta ar vietējiem ģeogrāfiskiem apstākļiem kā dzīves pavediena sastāvdaļu. Dzīvošana un darbs, ievērojot noteiktu vietu ritmus un dabiskos ciklus. Šīs vietas ir bioreģioni. (Morreti, 1999)
- ✓ Bioreģions ir teritorija, kurā tiek veidota un īstenota ne tikai bioloģiskā lauksaimniecība, bet arī ilgtspējīga resursu pārdale, kā arī ilgtspējīgas vides veidošana. (NKP bioreģions)

Trīs galvenās bioreģionu dimensijas

Sociālā dimensija

- ✓ sociālās kohēzijas attīstība, atbalstot ilgtspējīgas un iekļaujošas teritoriālās attīstības stratēģijas;
- ✓ socializācijas un kultūras apmaiņas uzlabošana;
- ✓ lauksaimnieka lomas aktualizēšana;
- ✓ lauku apvidu atdzīvināšana;
- ✓ jaunu darba iespēju radīšana arī neaizsargātām grupām, izmantojot sociālo lauksaimniecību;
- ✓ lauksaimnieku un patērētāju veselības aizsardzība;

Vides dimensija

- ✓ Tas ir saistīts ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un palielināšanu (izmantojot vietējo sēklu un seno šķirņu audzēšanu);
- ✓ dabas resursu, jo īpaši pazemes ūdens avotu, aizsardzība;
- ✓ augsnes auglības uzlabošana, pārtuksnešošanās riska, kā arī siltumnīcas efekta mazināšana;
- ✓ Ainavu saglabāšana un kopšana.

Ekonomiskā dimensija

- ✓ Tā koncentrējas uz ekonomiskajiem ieguvumiem, ko bioloģiskie lauksaimnieki, tūrisma, kultūras un ēdināšanas uzņēmumi var gūt no bioreģiona iniciatīvas;
- ✓ bioloģiskās sertifikācijas izmaksu samazināšana, kas rada būtisku finansiālu slogu mazajiem lauksaimniekiem;
- ✓ jaunu saimniecisko darbību veidošana teritorijā;
- ✓ aktivitātes veicināšana, izmantojot teritoriālā mārketinga rīkus;
- ✓ bioloģiskā piedāvājuma apvienošana un piekļuve alternatīviem tirgus kanāliem (piemēram, zaļais publiskais iepirkums un īsās piegādes ķēdes iniciatīvas);

Bioreģioni Eiropā

Source: <https://www.ecoregion.info/2020/11/09/organic-districts-map/>

Eiropā (un Ziemeļāfrikā) atrodas 63 bioreģioni + 11 bioreģioni ir izveides procesā

Bioreģionu pieejas pirmsākumi meklējami Itālijā

Eiropas ietvaros bioreģioni visaktīvāk tiek veidoti Dienvideiropā

Nepieciešamība pēc ilgtspējīgas teritoriju attīstības virza bioreģionu sistēmas ideju arī Rietumeiropas un Ziemeļeiropas virzienā, kur pirmie bioreģioni ir izveides procesā

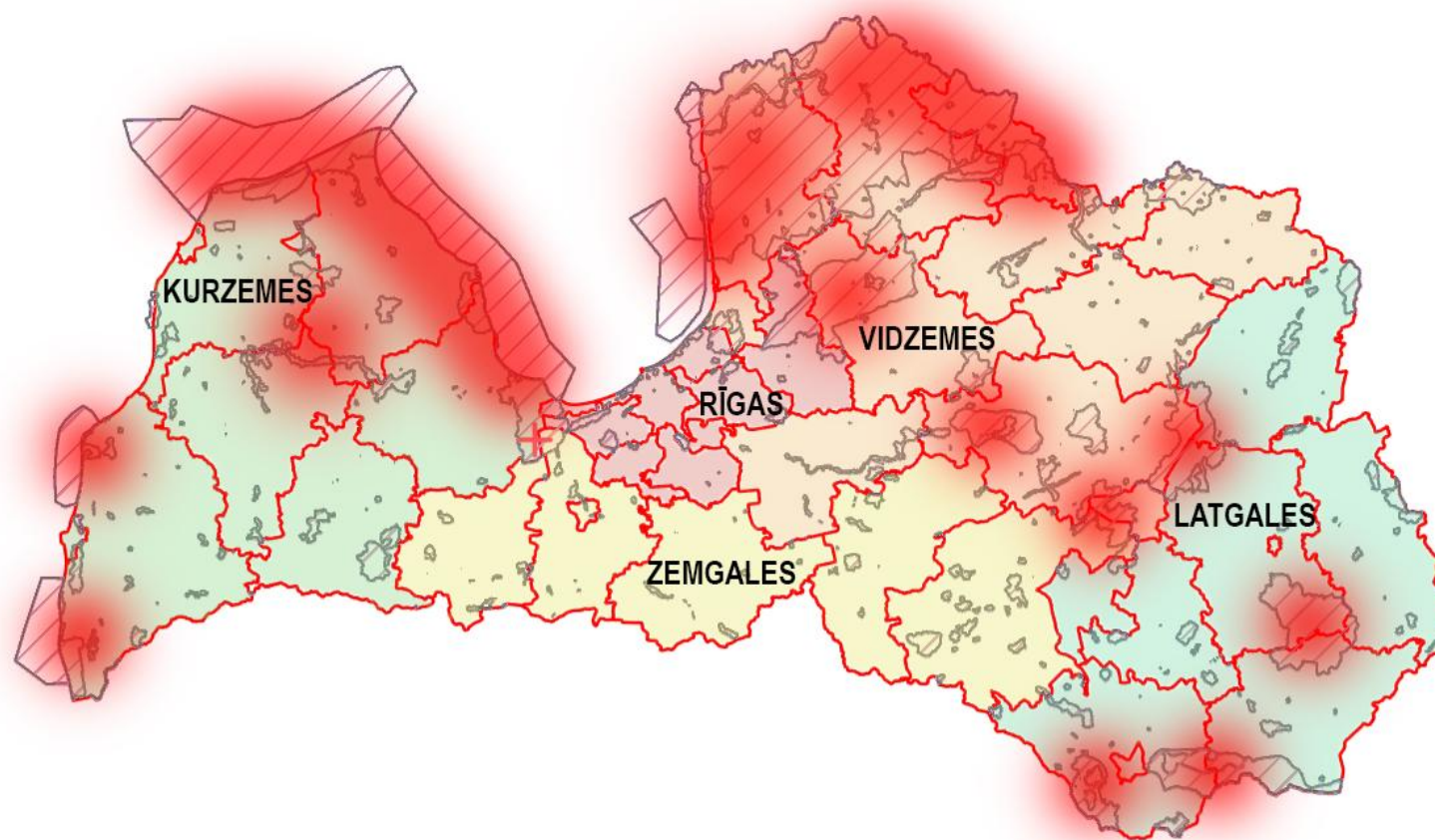
Bioreģioni Latvijā

- ✓ Bioreģions Gaujas Nacionālā parka teritorijā.

Parakstīts Labas gribas memorands, kas nosaka virzienus, kuros primāri var stiprināt bioreģiona attīstību. Solījums tiks pastiprināts ar konkrētām darbībām un aktivitātēm, kas ir saistošas visām pusēm, kas parakstījušas memorandu.

- ✓ Bioreģions ir reģions, **kurā vietējie** publiskā, privātā un nevalstiskā sektora pārstāvji, **brīvprātīgas vienošanās rezultātā, veido dzīves telpu** ar mērķi **saglabāt un vairo bioloģiskās, sociāli ekonomiskās, kultūras un ainaviskās vērtības**, iedzīvinot tādas saimniekošanas un patēriņa prakses, kas respektē vietējo biodaudzveidību un līdzsvaro iesaistīto pušu intereses vietējās attīstības plānošanā, lokālo resursu ilgtspējīgā izmantošanā un pārvaldībā. (Projekta dalībnieku definīcija)

Perspektīvais Latvijas bioreģionu teritoriālais zonējums

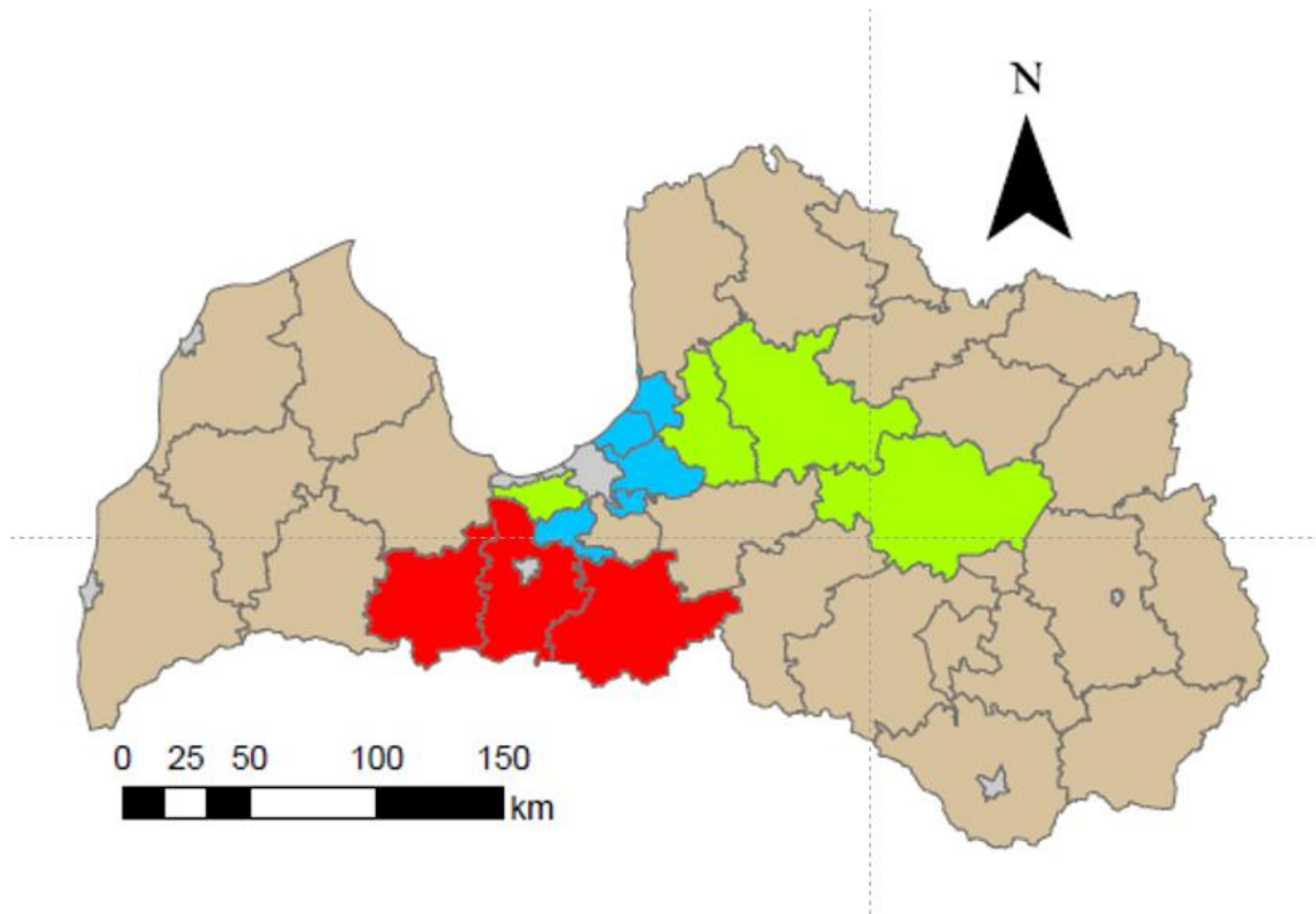

Avots: D. Proskina, 2023

Klasteru izvietojums bioreģionu attīstībai

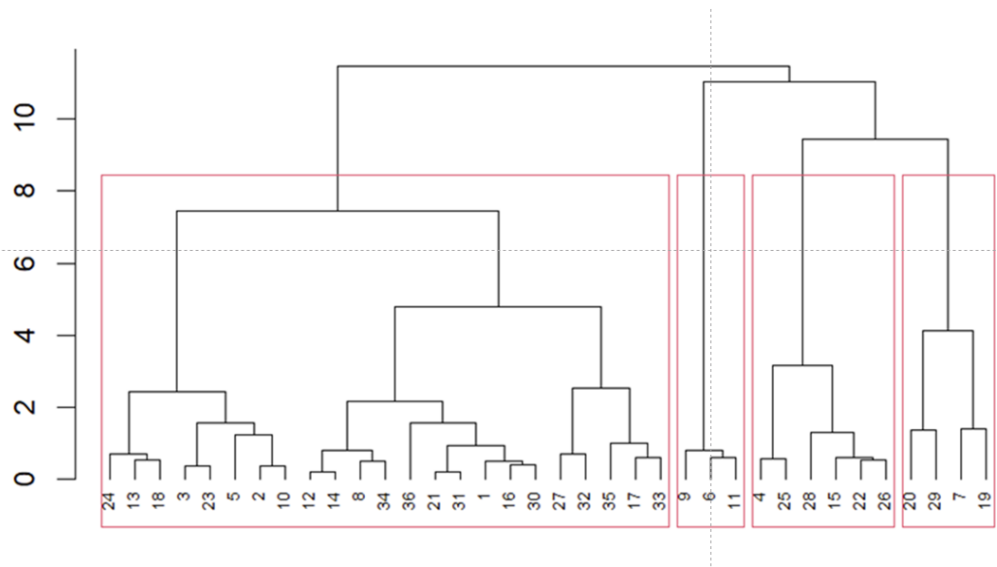
Klasteri:

- **A (red)** – Intensīvā lauksaimniecība
- **B (blue)** – Pierīga
- **C (green)** – Tūrisms
- **D (brown)** – Ekstensīvā lauksaimniecība

Avots: I. Megne, 2024

Nākošie pētījumu virzieni

Source: created by the author, 2024

Average indicators of factors affecting the creation of bioregions of cluster D

county groups according to 2021 data

Factors	Groups of D cluster			D cluster
	1	2	3	
Area of organically certified agricultural land (ha)	14645.63	4312.40	10439.20	10570.39
Proportion of agricultural land to total county territory (%)	37.33	38.11	29.65	34.16
Proportion of biologically cultivated agricultural land to total agricultural land (%)	19.14	12.57	14.08	15.51
Number of organic production operators (pcs.)	179.63	47.40	111.50	121.26
Profit from productive land (EUR ha ⁻¹)	73.13	125.20	104.60	98.13
Habitat Quality Index per hectare (points ha ⁻¹)	5.00	6.02	5.72	5.64
Value Added Tax (VAT) revenue per inhabitant (EUR)	392.00	500.20	576.03	495.53
Unemployment rate among the economically active population aged 15-74 (%)	14.71	10.04	7.63	10.62
Ratio of amateur art collectives to the general population (%)	0.43	0.37	0.31	0.36
Tourism service coverage ratio relative to the population (%)	5.00	5.74	10.37	7.49
Number of agricultural managers with higher and professional agricultural education (pcs.)	919.25	386.40	677.70	698.39
Protected natural areas (ha)	4658.42	3102.39	8656.88	6058.61

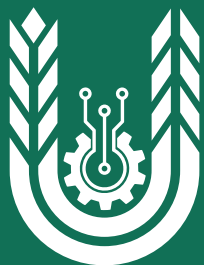
Bioreģiona veidošanas iespējas lauksaimniecības produkcijas ražotāju un pašvaldību darbinieku skatījumā (projekta intervijas)

leguvumi

- ✓ Ekonomiskās stabilitātes veicināšana, finanšu resursu piesaiste
- ✓ Kvalitatīva dzīves vide, kultūras un sociālā dzīves telpa
- ✓ Kvalitatīvs ēdiens
- ✓ Dabas vērtību uzturēšana, vides kvalitātes saglabāšana, vēsturisko ainavu saglabāšana
- ✓ Lauku tūrisma attīstība
- ✓ Lauku attīstība, darba vietu pieaugums
- ✓ Jauns tirgus ražošanai, bioloģisko ražotāju pieaugums, uzņēmējdarbības attīstība
- ✓ Novada attīstība, izaugsme

Zaudējumi

- ✓ Ražošanas izmaksu pieaugums, ražošanas cenu pieaugums
- ✓ Mazāk platības tradicionālajai lauksaimniecībai
- ✓ Peļņas samazināšana
- ✓ Ierobežojumi lauksaimniecības aktivitātēm, tūrisma aktivitātēm, tirgus aktivitātēm
- ✓ Ražas samazināšana
- ✓ Atbalsta trūkums
- ✓ Nesaskaņas starp lauksaimniekiem, vides aktīvistiem, vietējiem iedzīvotājiem, administratīvajām iestādēm
- ✓ Zemes izmantošanas iespēju samazināšana

Latvia University
of Life Sciences
and Technologies

Paldies!

